

atlantisz: süllyedő városok szigetek

versvázlat

I.

ezerkilencszázötvennégy: apa szívműtétjének éve
a horvát oberhoffer professzor az ötvenes évek
minden tudását-fejletlenségét bevetve-megcáfolva
igyekszik helyrehozni a szívbillentyű-hibát
a szegycsontot még nem fűrészelik
a fél felsőtesten körbefut a vágás
a mellkas közepétől a hát közepéig terjedő
vonal mentén a cérna pointillista nyomai
apa úgy mutogatja mint egy relikviát
gyerekkoromban félek hozzáérni ránézni is
zágráb mitikus város mint az ex-yu
köztársaságainak többi fővárosa
közöttük zágráb ljubljana belgrád kórházvárosok
ahová apához gyümölcscsel kaláccsal táskarádióval
megpakolva látogatóba megyünk
hajnali buszok koránkelek anya folyton ideges
minek vonszolja magával a gyereket
akit már a fehér köpeny láttán
elfog a rosszullet
a kórházzag émelyíti sápadt
szédül és hányingere van
istenem hogyan fog ez szülni
ha a vér látványát sem viseli el

zágrábban anya hetekig borbálánál lakik
mire a háziasszony hazaér a munkából
megfőz neki
nosztalgiát keltő vajdasági ebédek
hal kell ide mondja a šolta szigetén
született házigazda mángold és tintahal
nem nehéz bácskai húsételek
orja lapocka nyakkaraj
szívbetegeknek való könnyű étrend
szerint élünk otthon mondja anya
sovány vagyok téglát kell kötni
a lábamhoz nehogy elfújjon a szél
könnyű étrendtől könnyű testtel lebegek
a senji szélben gyermekkorom felhői felett
a lábamhoz kötött téglá a nehezék
világok lebegnek alattam fölöttem
mígnem elfújja a szél szertefújja
mindazt ami van

*

ljubljana hotel lev ami orozlánt jelent
távolról méregetjük mert túl drága
valahol máshol lakunk
a ljubljana kis fehér hídjához közel
fényképésznél láthatók ilyen díszmellvédek
minden harmadik épületben képtár
de ehhez nincs hangulatunk
a kórház alagsorszerű bejáratának képe
több évtized múltán is visszatér
a felvonóba két-három kerekas ágy befér
újra émelygés tériszony
nem szeretik ha szerbül beszélek mondja apa
magyarul meg senki sem ért ebben a szerájban –
a szeráj rangos hely titót is itt kezelték
majd jött újbelgrád
földszintes barakkszerű kórházépület fölé
tornyosuló egyetemista otthonok
hatvanas évek diáklázadások
az erkélyekről üvegek repültek

miféle lázadás az egészből mit sem értek
tüntetések is voltak mondja apa
van hatvannyolc és charta
újvidéken tolnaiék symposiont csinálnak
tomaž šalamun verseit hozza a lap
még nem tudom hogy a dohányzóasztal
lapja alatt levő számot majd betiltják
barátnőm apja otthon beleolvas
a ti lányotok is ezt járhatja kérdezi apát
így keltve fel érdeklődésemet a symposion iránt
nyolcadikosként csak lapoztuk nézegettük
egy szavát sem értettük
akkor ilyen lenne az irodalom
anya fiatal kolléganőjének
egy költő udvarol mezítláb érkezik
szerelmét azzal rémiszti így fog
író-olvasó találkozóra utazni
ha nem vesz neki cipőt
akkor ilyen egy igazi költő

*

én is fabrikálni próbálok rímeket
de a szabadversnek jobb sodrása van
apa nem örül ilyen dolgokból csak baj származhat
minek provokálni ha enélkül is lehet
gyerekkori barátja a nyárfási születésű költő
ebbéli véleményét is kikéri
aki ettől kissé zavartan dedikálja
verseskötetét nekem
napokig skandalom versének
most épp nem ide illő metrumát
várom a réven a kompot
szortyog az alamuszi táj

*

hetvenes évek a kórházvárosok után
az ifjúsági költészeti találkozók évei
előbb verset írsz majd találkozol olyanokkal

akik ugyanezt teszik
titograd banja luka sztruga
vajdaságból a testvériség–egység szellemében
kulcs szerint öten utazunk
szerb szlovák ruszin magyar félig román
vagy tán egészen az
ramacs készségesen cipeli narancssárga bőrdömet
ezek szerint a ruszinok udvariasak
amikor sorra kerülök és elkezdem olvasni a szöveget
a tömegeből megindul valamilyen mormogás
jön felém körülvesz elnyomja a hangom
később még sokszor elnyomja majd
amikor a testvériség–egység
kényszerű zökkenőit már megszokom

*

sztrugán egyszer csak a térkép déli csücskén
a balkánon találok magam
ott látok először piros telefont
a lepkeszárnyat formázó szálloda mennyezete beázik
megrökönyödve nézem hogyan csöpög
a piros telefonra a víz
mire felébredek tele a szoba
újonnan szerzett barátnőm helybéli ismerősei
sorban a földön ülnek
a sötétkék szállodai szőnyegen
sztrugára repülővel utaztunk szkopjéig
apa nsu-jával vittek éjszaka a reptérre
mert apa akkor már nem élt
nem volt alkalmam beszámolni neki
arról hogy a költészet szállodaszobák
piros telefonjaihoz vezet
ahol nyárfási születésű költő barátját
mindenki ismeri
szortyog az alamuszi táj
csónakázunk az ohridi tavon
a parton halászok
most előhalászok egy régi térképet
megnézem ohridi-e
az emlékezet vizei összefolynak

az ohridi-tó természetes határ
az ott már albánia mutatják a helybeliek
a parton tákolt sorompó
nem nagyobb mint a ljubljana hídmellvédje
valami borzongás a tó felett
a szálloda mint egy súlyos tárt szárnyú lepke
amelynek lábához téglát kötöttek
mozdulatlanul nézi a számára névtelen vizet
az egyik templomban ismeretlen emberek
idegen nyelveken olvasnak verseket
visszafelé ohridban szállok gépre
az ország észak-déli átlója
alig háromnegyed órányi repülés
amelyből semmire nem emlékszem
csobbanások a tó vizén
szétpergő részletek

*

titogradból amelynek már más a neve
csak a mellbe vágó meleg marad meg
és egy fahíd ahol verseinket olvassuk
vegyesen érdeklődő közönség előtt
volt egy újvidéki rádiós
aki épp katonaidéjét töltötte ott
én voltam számára a vajdasági kulőr lokál
nehezen kommunikáltunk nem nagyon tudtam még
mi a nosztalgia

*

banja lukán a városközpont
történelmi pillanatot őrző órája
amely a nevezetes földrengés óta áll
ott hagyták emlékeztetőnek
ki arra jár kissé mindig
megmozdul alatta a föld
torlódnak egymásra a rétegek
nebivel és stevóval napokon át kóboroltunk
velük kellett tartanom a bosnyák kocsmákba is
ahol rengeteg konyakot ittak

felénk akkoriban nemigen ittak konyakot
és az is furcsa volt hogy a ház végéből
ahol stevo lakott egyszer csak kinőtt a hegy
valamilyen vizeken keltünk át
meg kellene nézni a már nem kapható
jugoszláv térképen mi folyik ott
milyen vizek folynak össze bennem
banja lukán tanultam meg húst sütni
erre jók a költészeti találkozók
stevo anyjától hoztuk a fagyasztott karajt
mire visszaértünk kiengedett
stevo szűkös albérletének rezsóján
néztem életemben először végig
hogyan sül a karaj
férfiaktól kell megtanulnod főzni
mondta nebi aki jimi hendrix
gitárjátékát utánozta
mindebből ez maradt
a rezsón sült fagyasztott karaj
nebi azóta a másvilágra ment
az ország egészen kicsire zsugorodott
stevo kanadába készült
muzulmán barátaihoz akik közül
minden harmadiknak irfan a neve
végül otthon maradt
pedig megtaníthatta volna
karajt sütni a kanadai lányokat
a kórházvárosokban azóta
másfajta betegeket gyógyítanak
és másfajta kulcs szerint
szerveződnek a költőtalálkozók
süllyedő atlantisz jéghegy csak a csúcса látszik
súlyának kilenctizede a víz alatt

II.

gyerekkoromban félttem
árvíztől földrengéstől
rémisztettek az egyetlen
tévécsonnán látott részletek
azzal vigasztaltam magam
hogy nálunk se folyó se hegy
hegyek és költők alig vannak nálunk
írta egy vajdasági költő
az utóbbiban nem vagyok annyira bizonyos
és földrengésből is kijutott nekünk
egyszer megmozdult alattunk a föld
a gimnázium épületén ami akkor még
nem gimnázium volt
végigszaladt egy repedés
én az utcán szaladtam kétségbeesve
biztonsági okokból hazaküldtek bennünket
otthon kissé mozgott a csillár
mondta mama
a földön megmozdult a víz
bele kellett volna nézni a kútba
hogy ott mi van
a földmélyi vizek mozdulnak-e
mama nem engedte
a kút tiltott zóna volt
pedig szerettem leengedni a földöt
hallgatni hogyan huppan a vízben
mielőtt elmerül

*

az egyetlen tévécsonna
nem egészen pontos megfogalmazás
nyomába eredtünk az egyetlen
magyar nyelvű műsornak is
sztaniolpapírt húzgáltunk az antennazsinóron
megjelent majd szétesett a kép
épp a film közepén ment el
oda kellett fogni szorítani a sztaniolt
akkor meg nem láttuk a képernyőt
mert aki fogta beállt a tévé

és a tévénezők közé
vagy hagyta menjen el essen szét
takács marikástól valamilyen eszterestől
futrinka utcástól a kép
mama a stafétaünnepséget és a
korcsolyabajnokságot szeretne nézni
a többi műsoron elaludt
šijačić doktor szerint a korcsolya
a legnagyobb emberi tökély
mondja ilyenkor anya
vihogok mert félreértem a szót
jönnek a tökélyek sorban
almásy zsuzsi gabi seifert hana maškova
de hol a pötsch az anet pötsch
kérdézi apa barátja türelmetlenül
betapasztom a számat
ki ne robbanjon belőlem a nevetés
apa az olasz színésznőket szereti
én meg válogatás nélkül mindent nézek
szlovén bábjátékot és jugoszláv humort
még talán a telesportot is
a rajzfilmszerű bejátszásban
futottak karikát kergettek vívtak
mozdult egy titokzatos kamera
a bábjátékban usztasák és partizánok
vívták mindig egyformán végződő
legendás csatáikat
mire anyáék hazaérnek a moziból
horogkeresztekkel rajzolom tele
az összecukható kisszék léceit
ha még egyszerilyent teszel
internátusba adunk mondja apa
azt akarod hogy becsukjanak miattad?

*

az internátus régen apácázárda volt
hosszú földszintes épület a templom
és a motel között
végül megkegyelmeztek
mégsem kerültem oda
néha szerettem volna
valahol máshol lenni élni

utólag szép minden
amikor újra felmerül a kép
mert akkor az merül fel belőle ami szép

*

van egy titkos hely ahová járok
senki sem tudhat róla
az oda vezető út homályban marad
valaki kézen fog és oda visz
idegen díszletek közé
ott kell otthon éreznem magam
ahelyett hogy felébrednék
becsukom a szemem
álmomban sem értem miért kellene
idegen helyen otthon éreznem magam
levegőbe rajzolt légvár
légüres térbe fújt buborék
vákuum a hatodikon
darabka nap darabka ég

*

ötvennégy és szívűtét
akkor még nem is éltél mondja anya
többszöri hamisítás eredményeként
mégis megvannak a részletek
van a valóság amiben nem voltam benne
anya meséjéből áll egybe a kép
ami maga is hamisítás
s akkor még apa is mesél
arról nem szólva hogy az úgynevezett
valóságban is mennyi hamis részlet
mindezt magamhoz hamisítom
a másolat másolatának másolataként
és amit láttál az sem úgy volt
a szavak elfedik a történetet
mindent kifordítasz átértelmezel
kitekered a valóság nyakát

*

fehér porcelán tányérba
tyúk elvágott nyakából csöpög a vér
majd egy óvatlan pillanatban
visszanő a nyak
kiugrik a kézből a tyúk
hátrálva szalad a többi közé
visszafelé pergetett film
felcserélt relációk idők irányok
okok és okozatok
szétszalazott és újra egybegyűrt
megkevert történetek
mi volt előbb és utóbb
felejtés szivárványhártyáján át
egyszemű küklopszként
néz hunyorít az emlékezet

*

nehezen mozduló szövegszörny
felfal betemet
belekezdesz elnyel magával sodor
mind mélyebbre le
mostani életedből ki a régibe be
legalább kettő lesz belőled
a mostani és a régi te
hárman vagyunk ha egymagam vagyok
a harmadik hiteltelen egészé
rakja össze a hiteles részleteket
miközben süllyedő atlantisz mindez
jéghegy csak a csúcса látszik
súlyának kilenczizede a víz alatt

*

júlia megvette barátjának a cipőt
abban ment író-olvasó találkozóra
júlia többé nem látja
a gimnázium előtti téren
rózsaszín kislányos harisnyanadrágban
ül a padon
drága képzőművészeti könyveit
és komolyzene-hanglemezeit

áruja aprópénzért
volt aki vett belőlük jó boltot csinált
én nagy ívben kikerültem
később futó kapcsolatba keveredik
szül egy gyereket
télvíz idején nyitott ablakban
napoztatja ruhátlanul
elveszik tőle a hidegtől elkékült csecsemőt
elveszik visszakapja újra elveszik
a gyerek intézetbe júlia kórházba kerül
hosszú leveleket ír ifjúkori barátjának
az elmeógyógyintézet falain függő
festmények szépségeiről
egyszer kiviszik hétvégére az intézetből
de akkor már másfajta világban él
a kulisszák festményekből vannak
s a kulisszák között ismeretlen emberek
egy napon kávéscsészét és
csészealjat hoz a postás
és én sem tudom összerakni a szálakat
júlia az egész lakáson át
szárítókötelet húz ki
arra teregeti a kimosott ruhát
próbaidőn otthon a gyerekekkel
a látogatók nyakába csöpög a víz
hiába az újonnan vásárolt íróasztal
nincs visszaút nem lehet elrendezni
összekötni az összegubancolódott
és szétcsúszott történetet

*

olykor úgy tűnik mindig csak most van
napokig áll az idő a gang előtti almafa alatt
dróton függő virágtartókat himbál a szél
zizeg anya eljegyzési kosarában
az elszáradt virág
a meglóduló időben színét veszíti a fehér
csak a kékből marad némi kék
ami elkezdődött berekesztődik véget ér
bekékül és elhidegül a kép

*

majd' két évtized múltán
a tengerszem-pillanat
kraljevica újra látott
idegenné vált összezsugorodott terei
mintha nem mi jártunk volna ott
mintha valaki más
csak az ismerős fíling hogy
minden milyen kicsi lett
ugyanazon a mindig
árnyékban maradó parton
egykori idegen önmagaddal találkozol
s a másik talán még idegenebb
mint valaha volt
néha attól tartok én is júlia vagyok leszek
festett kulisszák között idegenek
kihez kötödni hogyan összekötni
a szétszakadt szálakat
egybeírni a széttartó történeteket
csikorgó kavics a léptek alatt
volt kezdet és volt megbízhatónak hitt tartam
a tartamba belecsikordul a vég
az izmok mozgása állaga illata hője
fehér márványlap alá zárt intarzia
vízmélyből felmerülő és elmerülő részletek
minden csak vázlat alakuló változat
amit más-más időben másként
töltenek ki a szövegek
süllyedő sziget atlantisz
jéghegy csak a csúcsa látszik
súlyának kilenczede a víz alatt

*

egybetartani összefoltozni mindazt ami volt
a szakadások mentén varratok
útvonalak térképek városok
bled bohinj jesenice radovljica
a fojtó alföldi por után nyár közepén
ködfelhők kásás hidegek
fűszeres levegő napfürdő

forró homokba fúródó végtagok
pörköl a nap szárít a só
levetett fürdőruha-felsőrészek helyén
szűz felületeket harap a nap
felbolydult hormonháztartás remegő érzetek
a vízbe beúszó földnyelv neve: bol
név és jelentés egybecsúszik
a bol fájdalmat jelent
két napszítta háromszög sajog
egymásra talál kezdet és vég
bar és krk hárombetűs kulőr lokálja
utolsó akkordként hlavišće jadrano
– jadrán adria –
lebegő atlantiszok süllyedő szigetek között
idegenbe szivárgott tenger
postojna cseppkőbarlangjának sztalaktitjaiból
a gyermekkor ősvize csöpög

